

Daria Butrym, Ireneusz Szreder

Regionalne Centrum Informacji Medycznej – dwa lata pracy na rzecz środowiska medycznego regionu kujawski-pomorskiego w zakresie naukowej informacji medycznej

Forum Bibliotek Medycznych 2/2 (4), 636-645

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

*Mgr Daria Butrym
Inż. Ireneusz Szreder
Bydgoszcz – CM UMK*

**REGIONALNE CENTRUM INFORMACJI MEDYCZNEJ – DWA LATA
PRACY NA RZECZ ŚRODOWISKA MEDYCZNEGO
REGIONU KUJAWSKO-POMORSKIEGO W ZAKRESIE
NAUKOWEJ INFORMACJI MEDYCZNEJ**

Streszczenie

Pierwsza część referatu przedstawia proces powstania Regionalnego Centrum Informacji Medycznej, realizację głównych założeń zawartych we wniosku aplikacyjnym, oraz cele i zadania jakim musiało sprostać Centrum przez okres trwania Projektu.

Następnie omówiono współpracę ze środowiskiem medycznym województwa kujawsko-pomorskiego oraz promocję i reklamę Projektu, jaka miała miejsce na terenie tegoż województwa, jak i poza nim.

W dalszej części referatu przedstawiono podział użytkowników według przynależności do odpowiedniej grupy zawodowej oraz zaprezentowano statystyki wykorzystywania baz danych przez beneficjentów RCIM-u.

Na końcu podsumowano działalność Centrum oraz omówiono plany związane z jego działalnością w najbliższej przyszłości.

Od zarania dziejów informacja stanowiła ważny rodzaj dobra niematerialnego. Dzięki posiadaniu danych np. o liczebności i uzbrojeniu wrogich wojsk oraz uwarunkowaniach terenu legat dowodzący legionem imperium rzymskiego był w stanie zaplanować swoją taktykę i poprowadzić wojska ku zwycięstwu. Problemem tamtych czasów był jednak brak skutecznych metod pozwalających na przechowywanie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji. Jednakże rozkwit cywilizacji w minionych wiekach i gwałtowny rozwój technologii w drugiej połowie uprzedniego wieku sprawiły, iż dzisiejsze społeczeństwo określa się mianem społeczeństwa informacyjnego.

Automatyzacja i komputeryzacja wielu dziedzin życia oraz swobodny dostęp do mediów takich jak radio, telewizja czy Internet ułatwiają odbiór, nadawanie zarówno danych, jak i informacji. Dzisiejszy świat generuje ich tak wiele, iż bardzo istotna staje się ich weryfikacja oraz ocena przydatności i wiarygodności.

Medycyna jest jedną z nauk, której istnienie trudno sobie wyobrazić bez wymiany doświadczeń, wyników badań, testów medycznych, informacji o nowych preparatach i sposobach leczenia. Jej rozwój jest spowodowany nie tylko dążeniem człowieka do poznania wszelkich aspektów związanych z jego zdrowiem ale także samą ewolucją, której nieuniknionym skutkiem jest np. powstawanie nowych chorób i ich

odmian. Dlatego też nieustanne kształcenie się osób pracujących w służbie zdrowia stanowi istotną kwestię, która została nawet zapisana w ustawie o zawodzie lekarza obowiązującej w naszym kraju.

Pomysł powołania do życia instytucji, która umożliwiłaby środowisku medycznemu rozwój naukowy poprzez korzystanie z baz danych, pojawił się dużo wcześniej, niż miało miejsce powstanie Centrum. Niestety realizacja takiej idei wiązała się z dużym nakładem finansowym. Biblioteka Medyczna dysponowała już doświadczoną i wykwalifikowaną kadrą od lat prężnie współpracującą ze środowiskiem medycznym. Nie posiadała jednak odpowiednich środków finansowych, które umożliwiłyby zakup bardzo kosztownych usług dostępu do baz danych. Nadzieja na pozyskanie takich środków pojawiła się w momencie gdy Europejski Fundusz Społeczny ogłosił konkurs na projekt w ramach Priorytetu 2. (Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006).

W związku z tym Biblioteka Medyczna przy dużym wsparciu Collegium Medicum zgłosiła do konkursu wniosek aplikacyjny dotyczący utworzenia „Regionalnego Centrum Informacji Medycznej” (w skrócie RCIM). Kształtował się on w bardzo trudnych warunkach, gdyż osoby pracujące nad nim musiały jednocześnie wypełniać swoje służbowe obowiązki. Przeszkodą był także fakt niezwykle krótkiego terminu złożenia dokumentów aplikacyjnych. Ostatecznie po pokonaniu licznych utrudnień cel został osiągnięty. Projekt został zaakceptowany i uzyskał bardzo dobre noty wśród komisji weryfikującej przedstawione wnioski.

Głównym celem Projektu było stworzenie i rozwój systemu dostarczania specjalistycznej naukowej informacji medycznej dla całej społeczności regionu kujawsko-pomorskiego. Szerszy wgląd w bieżącą literaturę naukową zapewne zaowocuje w przyszłości wzrostem aktywności zawodowej tychże środowisk. W dalszej perspektywie wpłynie to na wzrost konkurencyjności całego regionu. Projektodawcy pragnęli stworzyć dogodne warunki dla wszystkich zainteresowanych. Dużą barierą dla osób nie związanych z żadną uczelnią była ograniczona dostępność do światowej i polskiej, elektronicznej i tradycyjnej literatury medycznej i nauk jej pokrewnych. Biblioteka Medyczna ze względu na uwarunkowania prawne w dystrybuowaniu informacją ma bardzo ograniczone możliwości obsługi czytelników nie związanych z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika. Zniesienie tych barier było możliwe jedynie przez powołanie do życia instytucji która zajęłaby się dostarczaniem potrzebnej informacji ludziom z zewnątrz. Każdemu beneficjentowi Projektu na serwerze RCIM-u założono indywidualne konto internetowe. Dzięki usłudze zdalnego uwierzytelniania, z wszystkich zaprenumerowanych baz można korzystać za pośrednictwem Internetu z dowolnego miejsca na świecie, zarówno w pracy, jak i w podróży. Członkostwo w RCIM, oprócz możliwości wglądu w bieżącą światową literaturę medyczną daje również możliwość korzystania ze zbiorów tradycyjnych

Biblioteki Medycznej. Każdej osobie, która jest beneficjentem zostaje założone konto czytelnicze. Należy tutaj dodać, że osoby spoza Uczelni i Collegium Medicum, aby wypożyczyć książkę muszą dokonać wpłaty kaucji w wysokości 100 zł od jednej pozycji książkowej. Uczestnicy Projektu są zwolnieni z tego rodzaju opłat.

Instytucją Wdrażającą odpowiedzialną za przekazanie środków finansowych z EFS-u był Urząd Marszałkowski województwa kujawsko-pomorskiego. Do jego zadań należała kontrola realizowanego Projektu, zarówno pod względem formalnym, merytorycznym jak i finansowym.

Podpisanie umowy dotacyjnej między Uniwersytetem Mikołaja Kopernika Collegium Medicum a Urzędem Marszałkowskim miało miejsce dnia 26 listopada 2006 r. Kolejnym etapem w procesie realizacji założeń zawartych we wniosku aplikacyjnym, było stworzenie nowych miejsc pracy. W tym celu zatrudniono bibliotekarza niezbędnego do obsługi potencjalnych beneficjentów. Niezwykle istotną sprawą okazało się zatrudnienie informatyka, który zajął się tworzeniem całego systemu komputerowego obsługującego RCIM. Główny zrab Projektu stworzyli Kierownik Projektu, Asystent Kierownika Projektu oraz Koordynator Merytoryczny, osoby te zajęły się głównie Promocją Projektu wśród osób należących do środowiska medycznego naszego regionu. Do ich zadań należało pozyskanie w ciągu dwóch lat wymaganej liczby beneficjentów, która początkowo miała sięgać 7 tysięcy. Dodatkowo na umowy zlecone zatrudniono specjalistów ds. księgowych i plac.

Po podpisaniu aneksu do umowy w marcu 2008 r. zmniejszeniu uległa kwota dofinansowania Projektu. Suma przeznaczona na jego realizację zmniejszyła się o około 100 tysięcy złotych (tj. z 750 tysięcy do około 650 tysięcy). Tak spore oszczędności powstały w wyniku przeprowadzenia bardzo korzystnych przetargów na zakup usługi dostępu do baz danych. W trakcie realizacji Projektu, głównie ze względu na trudną i niestabilną sytuację w służbie zdrowia, liczba zgłoszeń zaczęła spadać. W tej sprawie wystosowano pismo do Urzędu Marszałkowskiego, w którym poinformowano, że pożądaný wskaźnik realizacji zadania najprawdopodobniej nie zostanie osiągnięty. Benefaktor rozumiejąc, zaistniałą sytuację wyraził zgodę na obniżenie wymaganej liczby beneficjentów do 3 tysięcy i w czerwcu 2008 r. podpisano kolejny aneks do umowy dotacyjnej.

Pozyskane fundusze przeznaczono na zakup odpowiedniego sprzętu niezbędnego do poprawnego funkcjonowania RCIM, czyli serwera komputerowego, zasilacza UPS, zestawów komputerowych. Najistotniejszym z nabytków były usługi dostępu do baz danych. Niestety procedura przetargowa przeciągała się bardzo długo. W związku z tym pierwsze rejestracje beneficjentów miały miejsce dopiero w lutym 2007 r. W celu jak najszerszego rozpropagowania informacji o RCIM wydrukowano plakaty i ulotki reklamowe, które pracownicy rozpowszechniali w szpitalach i innych placówkach zdrowia Bydgoszczy, Torunia i Włocławka. Foldery reklamowe były także rozdawane na spotkaniach z przedstawicielami środowiska medycznego. Oprócz

tego zaprojektowano, oraz zakupiono a następnie zamontowano bannery reklamowe dla RCIM, jeden na budynku głównym Uczelni przy ulicy Jagiellońskiej a drugi na budynku Biblioteki Medycznej. Od października 2007 r. do końca stycznia 2008 r. w akcję promocyjną włączyło się radio „PiK”, w którym emitowano komunikaty informujące o działalności Centrum. Bezsprzecznie celnym pomysłem było utworzenie już na samym początku strony internetowej RCIM, która stała się oknem informacyjnym naszych użytkowników. W ramach promocji ukazały się również bezpłatne artykuły w prasie lokalnej, specjalistycznej i uczelnianej. Akcja reklamowa w szerokim zakresie przeprowadzona została na zjazdach, konferencjach i spotkaniach środowiska medycznego regionu. Spotkań takich miało miejsce ponad pięćdziesiąt. W dniach 12-13 grudnia przedstawiciele RCIM obecni byli na Międzynarodowym Sympozjum pt. „Redukcja ryzyka w diagnozie i leczeniu poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i doświadczenia pracowników służby zdrowia”, gdzie wygłoszono referat na temat działalności RCIM-u.

Ponieważ byliśmy pionierami w tej dziedzinie brak doświadczenia na tym polu powodował iż osoby formułujące wniosek aplikacyjny nie miały żadnych podstaw i wzorców. To nowatorskie wyzwanie stanowiące swoiste novum na rynku medycznym sprawiło, iż utorowaliśmy drogę kolejnym zainteresowanym instytucjom. Podobne Centra mają powstać przy Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, przy Uniwersytecie we Wrocławiu, Białymstoku, Gdańsku i Lublinie. Szeroka reklama i pomoc ze strony środowiska medycznego, a w szczególności współpraca z izbami lekarskimi, aptekarskimi i pielęgniarskimi województwa kujawsko-pomorskiego sprawiła, że do dnia dzisiejszego swoją chęć uczestnictwa w projekcie zgłosiło blisko 2400 osób.

Teraz przedstawię Państwu statystyki dotyczące naszych beneficjentów oraz tego z jakich baz najchętniej korzystają.

Mianowicie większość naszych użytkowników to kobiety, stanowią one aż 71% ogółu. Ponad 80% uczestników, zamieszkuje tereny miejskie. Pod względem typu zatrudnienia wyróżniono: uczestników studiów doktoranckich (85 osób), osoby samozatrudnione (ponad 350 osób) oraz osoby pracujące w sektorach badawczo-rozwojowych – biorąc pod uwagę tylko zgłoszenia na oświadczeniach liczba ta wynosiłaby około 220 osób, korygując jednak uzyskane wyniki przy użyciu listy znanych jednostek badawczo-rozwojowych można szacować, że w sektorze tym pracuje więcej osób niż zadeklarowało, bo aż 1070.

Lekarze to najliczniejsza (ok. 1100 osób) grupa zawodowa wśród osób biorących udział w projekcie, również pielęgniarki i pielęgniarze stanowią sporą część ogółu beneficjentów (ponad 750 osób) a także diagności laboratoryjni (ponad 120 osób) i farmaceuci (ok. 110 osób). Pozostałe osoby pracują na stanowiskach ściśle związanych z medycyną.

Pod względem odwiedzin największą popularnością cieszy się baza pełnotekstowa ScienceDirect, katalog od A do Z, który ułatwia użytkownikowi odnalezienie artykułu, gdy znany jest tytuł czasopisma oraz Polska Bibliografia Lekarska. Za nimi w niedalekiej odległości plasuje się Proquest, MEDLINE, Academic Search Premier/Complete oraz Blackwell i Lippincott, Williams and Wilkins. Biorąc pod uwagę ilość pobranych artykułów pełnotekstowych kolejność jest trochę inna: ScienceDirect, Proquest, Blackwell, Academic Search Premier/Complete oraz Williams and Wilkins. Wyniki te dają w sumie ponad 26 tysięcy przeczytanych artykułów, dzięki którym beneficjenci ostateczni mogli poszerzyć swoją wiedzę z interesujących ich dziedzin.

Aby ułatwić beneficjentom korzystanie z baz, na miejscu obecni są pracownicy RCIM prowadzący szkolenia w wyszukiwaniu informacji. Z pomocy tej najczęściej korzystają uczestnicy studiów podyplomowych np. pielęgniarki. Do grona tego zaliczyć można także lekarzy starszego pokolenia, którym obca była dotąd taka forma pozyskiwania informacji.

Jak widać RCIM w znacznym stopniu ułatwia pracę naukową głównie tym, którzy mają mało czasu lub ograniczone możliwości komunikacyjne. Osoby, które same nie radzą sobie z wyszukiwaniem potrzebnej informacji zawsze mogą liczyć na pomoc wykwalifikowanej kadry, mam na myśli zarówno pracowników Centrum jak i Biblioteki Medycznej, którzy obsługują beneficjentów w dziale udostępniania a także w czytelnich. Ich wieloletnie doświadczenie i wynikająca z tego wiedza z zakresu obsługi czytelników w bardzo dużym stopniu ułatwiła proces tworzenia Centrum.

Beneficjenci często korzystają również z możliwości zlecenia pracownikom RCIM wykonania jakiejś usługi. Najczęściej są to prośby telefoniczne, mailowe. Zdarzały się również zlecenia nadesłane faxem dotyczące sporządzenia bibliografii na dany temat (głównie artykuły w języku polskim). Wiele osób zainteresowanych jest wyszukaniem dla nich pełnych tekstów z literatury anglojęzycznej. Najczęściej wyszukane artykuły przesyłamy w wersji elektronicznej. Pracownicy wykonują także na zlecenie kserokopie oraz skany artykułów z polskich czasopism dostępnych w Bibliotece.

Ostatnie parę miesięcy dla RCIM-u było okresem, w którym akcję promocyjną zastąpiono staraniami o pozyskanie środków finansowych na dalsze funkcjonowanie Centrum. Po wielu rozmowach i negocjacjach między Biblioteką Medyczną a Urzędem Marszałkowskim osiągnęliśmy wstępne porozumienie, na bazie którego uzgodniono, że wyżej wymieniona instytucja w przyszłym roku najprawdopodobniej pokryje koszty związane z zakupem usług dostępu do baz danych. Uczelnia natomiast zatrudni personel niezbędny do obsługi Centrum. Rozmowy ciągle trwają. Mimo iż dostęp do baz danych miał się zakończyć z dniem 30 czerwca beneficjenci nadal za pomocą Internetu mogą swobodnie pogłębiać swoją wiedzę z zakresu medycyny, dzięki temu, że główni dostawcy baz danych udzieliли dostępu do swoich zasobów za

darmo do czasu wyjaśnienia sytuacji. Działalność Centrum do końca tego roku została sfinansowana przez Uczelnię. Pani Rektor wyraziła również zgodę na powołanie Regionalnego Centrum Informacji Medycznej, jako osobnego działu, stanowiącego część struktury Biblioteki Medycznej.

Projekt współfinansowany w 75% przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego i w 25% z budżetu państwa.

Regionalne Centrum Informacji Medycznej

dwa lata pracy na rzecz środowiska medycznego regionu
kujawsko-pomorskiego w zakresie naukowej informacji
medycznej

Powstanie

- pomysł
- złożenie wniosku aplikacyjnego w ramach Priorytetu 2 – Wzmocnienie Zasobów ludzkich w regionach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006
- akceptacja komisji weryfikacyjnej

Cele projektu

- dostarczenie specjalistycznej, naukowej informacji medycznej dla całej społeczności regionu kujawsko-pomorskiego związanej z ochroną zdrowia
- bezpłatny dostęp do baz danych
- możliwość korzystania z dowolnego miejsca na świecie
- możliwość uzyskania statusu pełnoprawnego czytelnika Biblioteki Medycznej
- własna skrzynka pocztowa

Etapy realizacji projektu

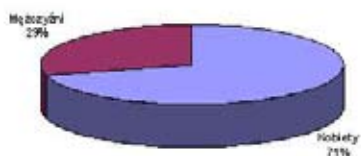

- Podpisanie umowy dotacyjnej
- Przygotowanie:
 - zatrudnienie personelu
 - zakup sprzętu
 - zakup dostępu do baz danych
 - utworzenie strony internetowej
- Promocja:
 - plakaty i ulotki
 - spotkania z przedstawicielami środowiska medycznego
 - banery reklamowe
 - ogłoszenia radiowe i prasowe
 - linki na stronach internetowych

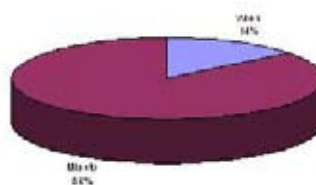
Statystyki

Płeć

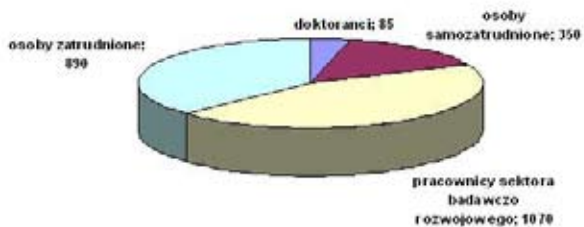
Miejsce zatrudnienia

Statystyki

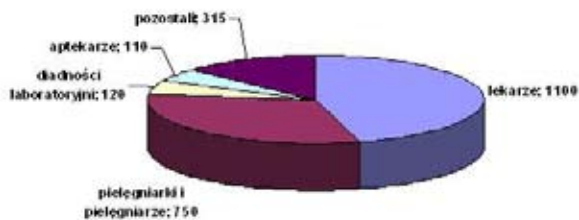
Typ zatrudnienia

Statystyki

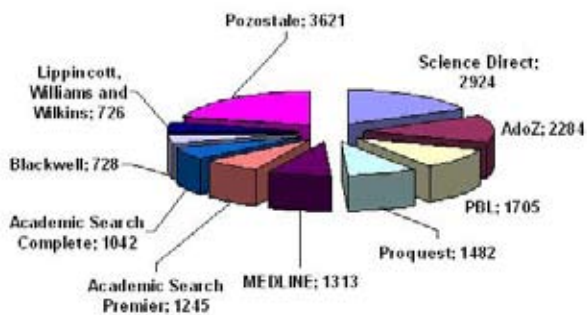
Zawod

Statystyki

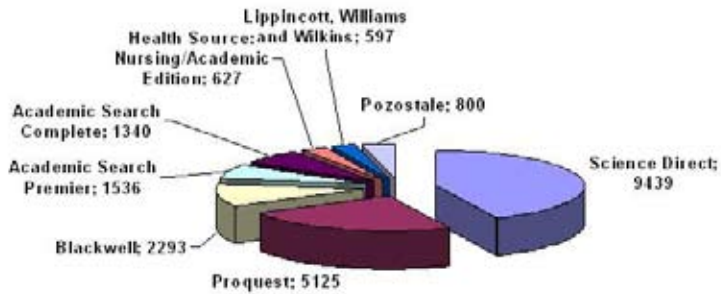
Liczba odwiedzin

Statystyki

Liczba pobranych artykułów pełnotekstowych

Przyszłość

- kontynuacja działalności
- tymczasowe finansowanie ze środków Collegium Medicum
- możliwe wsparcie Urzędu Marszałkowskiego od przyszłego roku